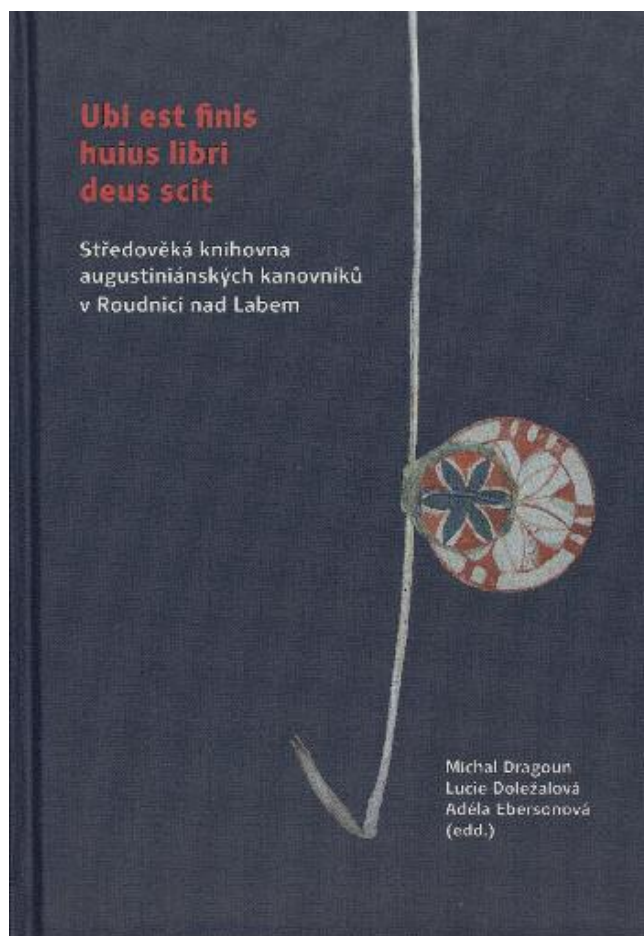

RECENZE

DRAGOUN, Michal – DOLEŽALOVÁ, Lucie – EBERSONOVÁ, Adéla (edd.). *Ubi est finis huius libri deus scit: středověká knihovna augustiniánských kanovníků v Roudnici nad Labem*. Praha: Scriptorium, 2015. ISBN 978-80-88013-09-9.

Editoři se v dlouhodobém projektu zabývali výzkumem a rekonstrukcí knihovny první kanonie řádu augustiniánů-kanovníků na našem území v Roudnici nad Labem v Ústeckém kraji. Výsledkem jejich práce byl především Soupis roudnických rukopisů (M. Dragoun) a kolektivní monografie, která je předmětem této recenze. Publikace byla podpořena Evropskou radou pro výzkum v rámci sedmého rámcového programu Evropského společenství v Institutu für Mittelalterforschung ve Vídni, Centra mediévistických studií Filozofického ústavu AV ČR, v. v. i., a Univerzity Karlovy v Praze. Podkladem pro některé studie byly referáty přednesené na konferenci pořádané na stejné téma 14.–16. listopadu r. 2013.

Editoři rozdělili publikaci do čtyř tematických částí – I. Knihovna, II. Literární činnost, III. Varia a IV. Soupis rukopisů, kterým předchází úvod přinášející dvě studie. Po úvodním poděkování editorů následuje první úvodní studie, *Roudnická kanonie a její místo v duchovní kultuře středověkých Čech* (s. 11–18), kterou připravila prof. Zdeňka Hledíková. Sleduje v ní vznik a růst biskupského hradu při brodu přes Labe, kudy vedla zemská cesta z Prahy na Litoměřice, jež pokračovala k zemské hranici a dále do Míšeňska a Horní Lužice. První nemovitosti v okolí roudnické lokality držel biskup – přemyslovský kníže Jindřich Břetislav. Jeho bezprostřední nástupci začali budovat roudnický hrad, okolo něhož rostlo sídliště, které koncem 13. století biskup Tobiáš z Bechyně ohradil hradbou, a tak se Roudnice stala po Praze nejdůležitějším sídlem pražských biskupů. K rozvoji Roudnice přispělo v roce 1333 založení kanonie, první v českých zemích, augustiniánů-kanovníků biskupem Janem IV. z Dražic, který se s tímto řádem seznámil za pobytu v Avignonu. Klášter vedle základních liturgických potřeb vybavil i knihami, které se staly základem slavné roudnické knihovny. Janův nástupce, první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic, kanonii dále rozšiřoval a postupně založil i další kanonie v Jaroměři (1349), Kladsku (1350), Sadské (1362) a Rokycanech (1363). Spolu s Karlem IV. založil i augustiniánskou kanonii na Novém Městě pražském na Karlově (1348). Další kanonie byly založeny z iniciativy pánů z Rožmberka v Třeboni (1367) a Borovanech (1455); na Moravě pak z iniciativy litomyšlských biskupů Alberta ze Šternberka a Petra Jelíta vznikly kanonie ve Šternberku (1371) a v Lanškrouně (1371) a úsilím pánů z Kravař ve Fulneku (1389) a v Prostějově (1391).

Za Arnoštových nástupců Jana Očka z Vlašimi a Jana z Jenštejna došlo k dalšímu stavebnímu rozvoji Roudnice i kanonie. Prostředí roudnické kanonie je spojeno i s význačnými osobnostmi z oblasti vědy a kultury, jakými byli kanonista Štěpán z Uherčic, vikář a penitenciář arcibiskupa Arnošta a vedle Bonsignora de Bonsignoriho jeden z prvních profesorů právnické fakulty nové univerzity. Z ostatních roudnických kanovníků lze upozornit na literáta Petra Clarificatora (†1406), životopisce Jana z Jenštejna, a svým způsobem i na Matouše Berana (†1461). Roudnický hrad se stal na čas i místem nucené internace římského tribuna Coly di Rienza a patrně zde koncipoval svá provinciální statuta (1349) i arcibiskup Arnošt. Zlatý věk roudnické kanonie končí v roce 1421 za tažení husitů do severních Čech.

Druhou úvodní studii, *Ubi est finis...* (s. 19–24), připravili editoři monografie L. Doležalová, M. Dragoun a A. Ebersonová. Upozorňují na výjimečnost roudnické kanonie, jež byla rozhodnutím svého zakladatele určena pouze pro české uchazeče, což mělo v počáteční fázi kompenzovat situaci v cisterciáckých kláštřích, které byly určeny pouze pro Němce. Autoři soustředí pozornost na význam duchovního a kulturního fenoménu roudnické kanonie i její postavení v hnutí *devotio moderna*. Představují náplň recenzované monografie, jež je vyhrazena přednostně roudnické augustiniánské knihovně, její historii, obsahovému složení i významným osobnostem, jak tomu odpovídá i výběr jednotlivých studií.

Významnou součástí výzkumu je i pokus o rekonstrukci středověké knihovny roudnické kanonie. Určitým překvapením pro zpracovatele je nedostatek důkazů svědčících o prvotním záměru fundátora založit kanonii především pro české kanovníky, z nichž by z dochovaných pramenů vyhovoval tomuto záměru pouze zlomek frašky *Mastičkář*. Autoři stati souhrnně hodnotí i jednotlivé studie přítomné monografii. Výzkum nemohl poskytnout vyčerpávající analýzu roudnické knihovny a zpracovatelé jsou si vědomi nezodpovězených otázek (např. využití prosopografických pramenů), ale jeho závěry naznačují další možnosti výzkumu, který by měl dát odpověď na název knihy „*Ubi est finis huius libri...*“.

První ze čtyř částí kolektivní monografie je věnována obecněji knihovnám kanonií v Roudnici a v Sadské a je pro poznání historie, existence a obsahového složení rukopisů zcela zásadní. První studii věnoval M. Dragoun rozboru *Signatur a vlastnických záznamů rukopisů v Roudnici a v Sadské* (s. 27–60).

Z knihovny roudnické kanonie se do dnešní doby dochovalo na 160 rukopisů, což představuje mimořádný počet. Knižní fond se tvořil jednak z darů pražských biskupů, arcibiskupů a dalších církevních hodnostářů, jednak z darů světských osob a příznivců kláštera, ale i z vlastní opisovačské činnosti roudnických kanovníků. První období existence kanonie i její knihovny bylo ukončeno dobytím Roudnice husitskými vojsky v květnu r. 1421, kdy konvent odešel do exilu, zejména do Slezska (Zaháň, Vratislav) a do Duryňska (Erfurt). V době exilu se do roudnické knihovny dostaly i rukopisy zaniklých kanonií v Sadské a v Jaroměři.

Druhé období existence roudnické kanonie po návratu z exilu po husitských válkách lze klást od konce 30. let až po 70. léta 15. století, než kolem roku 1500 zanikla definitivně. O dalších osudech knihovny v 16. století nejsou přesné informace; rukopisy se dostaly do vlastnictví roudnického probošta a děkana v Budyni Jana Kyrchperga (1594). V 17. století přešla knihovna roudnických augustiniánů do vlastnictví Michnů z Vacínova. Z rodiny Michnů se sňatky dostala na zámek v Chyších do majetku Kolovratů, kteří ji v 1. polovině 18. století uložili na svém panství v Březnici. Z Březnice pak tato hlavní část roudnických rukopisů byla v průběhu 19. století darována nově vzniklému Národnímu muzeu. M. Dragoun nabízí však i jinou, pravděpodobnější hypotézu, jak se rukopisy roudnické kanonie dostaly v 70. letech 15. století z arcibiskupského hradu Helfenburku u Úštěka na hazmburský hrad Budyni; svědčí pro ni i zápisy roudnického nekrologia. Tato hypotéza vysvětluje i absenci vlastnických záznamů Jana Kyrchperga v roudnických rukopisech, ačkoli Kyrchperg si knihy opatroval záznamy velice pečlivě.

Zvláštní pozornost věnoval M. Dragoun jednotlivým vrstvám signatur roudnických rukopisů. Nejstarší, první vrstva zahrnuje signatury ze 14. století do vypuknutí husitských nepokojů (1417). Mezi nimi jsou zmiňovány i signatury starší, které byly do rukopisů vepsány ještě před tím, než se dostaly do knihovny roudnického konventu. Heterogenost signatur první vrstvy vedla kanovníky k přesignování původních signatur v letech 1417–1421. Signatury této druhé vrstvy jsou dochovány v 74 rukopisech.

Tematicky jsou knihovní signatury rozděleny podle jednotlivých písmen abecedy (A–Z) na bible a výklady k jednotlivým biblickým knihám, patristiku, homiletiku, teologii, hagiografii až po právo kanonické i římské, přírodní vědy, gramatiku a slovníky. Porovnáním nejvyšších dochovaných čísel došel M. Dragoun k zjištění, že roudnická knihovna měla před husitskými válkami více než 250 rukopisů, k nimž by bylo možno připočítat dalších ca 150 rukopisů na signaturách M–V.

Za exilu ve slezské Vratislavi byli roudničtí kanovníci nuceni některé své rukopisy prodat, na druhou stranu však získali buď již ve Vratislavi, nebo po návratu do Čech rukopisy kanonií v Sadské, kterých je dnes v KNM dochováno 27, a též z kanonie v Jaroměři.

Po zániku roudnické kanonie na počátku 16. století došlo i k novému přesignování rukopisů v tzv. třetí vrstvě signatur nalepených stejně jako u druhé vrstvy na přední desce vazby. Skládaly se z kombinace písmen abecedy a římské číslice. M. Dragoun se domnívá, že osignování provedli již noví majitelé knihovny; – na počátku 16. století novou signaturu třetí vrstvy nese dnes více než sto roudnických rukopisů. Podle počtu svazků na jednotlivých signaturách by bylo možno odhadnout velikost knihovny roudnické kanonie v době jejího zániku na 210 rukopisů či o něco více. Nových přírůstků z jiných knihoven nebo vzniklých písarskou činností roudnických kanovníků v době husitské nebo pohusitské předpokládá M. Dragoun osmnáct procent.

K menším změnám došlo v pohusitské době v tematickém uspořádání knihovny, nově byly na počátek signaturní řady postaveny liturgické a biblické rukopisy, které signaturou původně označeny nebyly.

Vlastnické záznamy jsou dochovány ve více než sedmdesáti rukopisech a není výjimkou i několik vlastnických zápisů v jednotlivých rukopisech, přičemž starší vlastnické záznamy byly pozdějšími vlastníky někdy vyškrabány nebo znečitelněny. M. Dragoun se pokouší i o ztotožnění vlastnických záznamů k jednotlivým písarským rukám a zkoumá i způsob záznamu obsahového složení roudnických rukopisů. Zpravidla se objevoval na pergamenovém štítku nalepeném na přední desce pouze (dnes již často setřený a nečitelný) titul prvního textu, který je v rukopisu zapsán. V rukopise klášterních statut i na zdi klášterní knihovny se dochoval text o podmínkách, za kterých je možné si knihy vypůjčit. Na závěr studie připojil M. Dragoun konkordanci původních signatur se současnými signaturami roudnických rukopisů v KNM (s. 56–60).

Adéla Ebersonová ve studii *Knihovny kanonií v Roudnici a v Sadské: dochované rukopisy a jejich obsah* (s. 61–88) podrobila analýze soubor 166 roudnických a sadských rukopisů, které se podařilo na základě kodikologického rozboru shromáždit M. Dragounovi.

Z dochovaných rukopisů je pouze 30 datovaných. Převážná většina rukopisů pochází ze 14. století (122), 18 rukopisů

pochází z předchozích století 11. (1), 12. (2), 13. (15), 26 rukopisů je mladších z 15. století, kde převažuje první polovina; z druhé poloviny 15. století jsou dochovány pouze tři rukopisy. Nejstarší rukopis z konce 11. století (KNM, sign. XII C 12) patřil původně M. Vojtěchu Raňkovu z Ježova; obsahuje kanonicko-právní spisy *collatio Dionysio-Hadriana*. Jeden rukopis z 12. století (KNM, sign. XV D 1) vznikl ve Francii a kanonii ho věnoval buď biskup Jan IV. z Dražic, nebo arcibiskup Arnošt z Pardubic; druhý rukopis z 12. století (KNM, sign. XVII D 25) vznikl v Německu (Porýní) a obsahuje světovou kroniku Frutolfa z kláštera v Michelsberku (†1103). Rovněž rukopisy z 1. poloviny 13. století jsou francouzské a italské provenience.

Podle psací látky je 138 rukopisů pergamenových, pouze 27 rukopisů je papírových, všechny roudnické provenience; rukopisy sadské provenience jsou všechny pergamenové. Podle velikosti se převážně jedná o folianty, pouze 27 rukopisů je menších než 30 cm.

Jazykově jsou rukopisy většinou psány latinsky, německy je *Tractatus de poenitentia* Štěpána z Kolína (NK, sign. III D 16), napsaný v exilu v Petersbergu s glosami Matěje Vrabce, pozdějšího probošta v Roudnici. V češtině jsou dochovány pouze glosy, žádný souvislý text, výjimkou jsou básně *Jeden kocovník* (KNM, sign. XII G 10) a satira *Mastičkář* (KNM, sign. XIV D 15) zakomponovaná do velikonocních hry o *Třech Mariích*. V liturgických rukopisech jsou officia a litanie k českým patronům, což však zcela odpovídá užívání kalendáře pražské diecéze.

A. Ebersonová se ve svém příspěvku zabývá tematickým rozdělením rukopisů do oddělení – bible, biblické komentáře (13 rukopisů), glossa ordinaria (8 rukopisů), konkordance Hugona ze St. Cher je v jednom rukopise. Z knihovny v Sadské se dochovaly pouze bible (3 rukopisy).

V oddělení liturgických knih se dochovaly čtyři brevíře, tři misály roudnické a dva sadské a po jednom evangeliáři, žaltáři a epistoláři, což je překvapivě malý počet. Výklad liturgie z pohledu kanonického práva zastupuje *Rationale divinorum officiorum* Viléma Duranda (KNM, sign. XV B 6) stojící na pomezí exegetiky a kanonického práva.

Velkou skupinu tvoří rukopisy patristické – sv. Augustin (na konci opisu jeho díla *De civitate Dei* je poznámka: *Ubi est finis huius libri deus scit* – KNM, sign. XV B 5 – uvedená v titulu celé monografie), sv. Řehoř Veliký, ostatní autoři jsou zastoupeni již v menší míře – Jeroným, Ambrož, Jan Zlatoústý, Isidor ze Sevilly, Beda Ctihodný. Zhruba druhou polovinu obsahu knihovny tvoří autoři 11.–14. století, pozděně středověcí autoři 15. století jsou zastoupeni jen marginálně.

Exegetické spisy jsou hojně zastoupeny texty minority Mikuláše z Lyry a dominikána Mikuláše z Gorrana, zejména komentáři k biblickým knihám. Z děl ostatních autorů této skupiny se vyskytují texty Richarda od sv. Viktora, augustiniánů Jiljího Římského, Hermana Schildesche, dominikánů Armanda de Bellovisu a Roberta Holkota, benediktina Engelberta z Admontu, Mikuláše Stoera ze Svídnice a Viléma Britona.

Druhou velkou skupinu tvoří systematické teologické spisy reprezentované díly dominikána Tomáše Akvinského, především jeho *Theologickou summou*, Anselma z Canterbury, pařížského mistra Petra Lombarda a jeho základním dílem vrcholné scholastiky, čtyřmi knihami *Sentencií*, prací *Breviloquium* sv. Bonaventury a spisem raně křesťanského kněze Gennadia z Marseille.

Ve třetí skupině jsou zastoupeny homiletické spisy dominikána Jakuba de Voragine, augustiniána Bertolda z Řezna a minority Bertranda de Turre. Mezi autory badatelských sbírek jsou zastoupeni i čeští autoři – dominikán Martin Opavský, postní kázání Mikuláše ze Stráže, Jan Štěkna či roudnický kanovník Matouš Beran.

Další skupinu představují meditativní, moralistní texty Hugona od sv. Viktora, Jindřicha Seuseho, Tomáše z Cantimpré, Davida z Augsburgu, Viléma Peraulta, Jana z Walesu, Ambrože Autperta a listy Bernarda z Clairvaux. Hagiografie je reprezentována *Zlatou legendou*, základním dílem Jakuba de Voragine, vyskytují se i legendy o českých světcích.

Samostatnou skupinu tvoří v knihovně právnícká literatura zastoupená především kanonickým právem, od základních děl *Dekretu* Graciána a *Dekretů* Řehoře IX. vyskytují se i příručky pro zpovědníky – *Summa confessorum* Jana z Freiburgu, *Summa Pisana* Bartoloměje ze San Concordia, Astesana z Asti, Štěpána z Kolína, Mikuláše z Dinkelsbühlu a Tomáše Chobhama. Z procesního práva se dochovalo *Speculum iudiciale* Viléma Duranda a *Ordo iudiciarius* Bartoloměje z Brescie. Legistické rukopisy zastupuje Justiniánův *Codex* boloňské provenience z první poloviny 13. století (KNM, sign. XVII A 10).

Nevelkou skupinu mezi roudnickými rukopisy tvoří přírodovědná díla, z nichž rozsáhlejší spis je *Rosa medicinae* Jana z Gaddesdenu, v ostatních případech se jedná o kratší, anonymní traktáty a také o dva texty českých lékařů *Collecta de sanguinis minutione* Křišťána z Prachatic a *Practica medicinalis* Albíka z Uničova. Zájem o lékařství je patrný u roudnického kanovníka Matouše Berana v traktátech *Pulmentarius*, *Chirurgia*, *De pestilencia* a *De minucione* (APH, sign. N LIII) a v traktátech *De urinis* a *De pulsibus* (NK, sign. I F 35). Z přírodovědných textů se dochovaly části encyklopedického díla Tomáše z Cantimpré *De natura rerum* a rozsáhlejší dílo *De proprietatibus rerum* Bartoloměje z Glanville (NK, sign. VII C 23). Menší skupinu gramatických rukopisů a slovníků představují *Mater verborum*, *Etymologie* Isidora ze Sevilly a *Derivationes* Hugucia Pisana.

V kodexu APH sign. D LVII jsou zapsány traktáty Jana Husa, ale i protihusitské texty Maříka Rvačky a Prokopa z Kladruhu. V rukopise NK sign. XIX C 49 jsou opisy protiviklefovských traktátů Stanislava ze Znojma a Ondřeje z Brodu. Ve třech opisech se dochoval list *Eloquenti viro* připisovaný Štěpánovi z Dolan, Ondřejovi z Brodu či Mikulášovi z Dinkelsbühlu.

Z autorů vzešlých z roudnické kanonie byl již zmíněn Matouš Beran; z dalších kanovníků je třeba upozornit na Petra Clarificatora, zpovědníka a životopisce arcibiskupa Jana z Jenštejna, ač žádný z jeho spisů se v dochovaných roudnických rukopisech nenachází. Třetím autorem z významných roudnických kanovníků je kanonista Štěpán z Uherčic (Úhrčic); dochovaly se rukopisy, jejichž byl vlastníkem (KNM, sign. XVI A 15, XIII C 4), a je známa jeho zpovědní příručka *Quaestiunculae*, dochovaná v řadě rukopisů.

V závěru zmiňuje A. Ebersonová rukopis NK sign. XIX B 3 vzniklý v Roudnici; jeho texty mají zásadní význam pro chod kanonie – jedná se o *Statuta* a Augustinovu řeči, pražská vizitační statuta i smlouvy o konfraternitě mezi kanoniky v Kladsku a Jaroměři. V závěrečném shrnutí zaznívá zjištění, že v knihovně převažují texty exegetické, systema-

tické a homiletické, z jejichž autorů dominují čtyři – Mikuláš z Lyry, Mikuláš z Gorranu, Tomáš Akvinský a Jakub de Voragine, tedy tři dominikáni a jeden minorita. V souboru chybí některé žánry – historie, filozofie, antičtí a humanističtí autoři, slabě jsou zastoupeni roudničtí augustiniáni a též čeští autoři, což zcela neodpovídá původnímu záměru zakladatele kanonie biskupa Jana IV. z Dražic, který roudnický konvent vyhradil původně pouze pro české kanovníky. Otázkou je, zda zde tyto rukopisy byly a byly méně výpravné, a tedy v případě záchrany knihovny byly upřednostněny rukopisy výpravnější, a tedy i cenově hodnotnější. Otázkou také zůstává, jaké bylo složení ca 200 nedochovaných roudnických a sadských rukopisů a zda mezi nimi nebyly právě ty užitkové a méně výpravné kodexy. Zde se nabízí srovnání s knihovnou kanonie třeboňské, která se dochovala téměř v úplnosti a je i žánrově pestřejší.

Závěrečnou studii prvního oddílu věnovaného roudnické knihovně, nazvanou *Roudnické a sadské rukopisy v dalších pramenech a ve světle svých textových vztahů* (s. 89–106), připravil Michal Dragoun, který se soustředil na další prameny, jež zachycují údaje přispívající k hlubšímu poznání knihoven kanonií v Roudnici a v Sadské. Jedním z hlavních pramenů je nekrologium roudnické kanonie (NK, sign. XIX B 3), v němž byly nalezeny záznamy o 34 rukopisech, jejichž edici s českým překladem latinského originálu M. Dragoun uvádí. Rukopisy, které se podařilo identifikovat, ztotožnil s konkrétními signaturami. Z druhé poloviny 15. století pocházejí zápisy zlomku nekrologia uloženého v SOA Třeboň (sign. I A 3K β 28e), v němž osoby z Roudnice či sousedních vsí odkazují kanonii další čtyři rukopisy. Z 38 určitěji charakterizovaných rukopisů jsou dnes dochovány čtyři. Další vazby na roudnickou kanonii zjistil M. Dragoun srovnáním shodných textů u různých rukopisů, které vznikly opisovačskou činností v roudnickém skriptoriu podle konkrétních předloh. Celkem logicky docházelo k takové opisovačské činnosti pro sesterské kanonie v Čechách (Rokycany, Třeboň), ale vazby se vyskytují i ve vztahu k pražské kapitule. Pozoruhodný je nálezný opis roudnických rukopisů (KNM, sign. XII A 4, XIII A 1) podle předloh rukopisů cisterciáckého kláštera Altzelle, který měl své majetky při Labi v blízkém okolí Roudnice (Lovosice, Malé Žernoseky, Lhotka).

Druhý oddíl kolektivní monografie, nazvaný *Literární činnost*, soustředil osm studií zaměřujících pozornost na konkrétní roudnické kanovníky a jejich literární produkci.

Úvodní přehledný příspěvek, nazvaný *Literární činnost roudnických kanovníků*, připravili editoři monografie L. Doležalová, M. Dragoun a A. Eberssonová (s. 108–112). Za nejvýznamnějšího roudnického autora považují Petra Clarificatora († po r. 1406), jehož životní osudy a literární tvorbu ovlivnil arcibiskup Jan z Jenštejna (1378–1396, †1400) a arcibiskupův životopis je patrně nejznámějším Clarificatorovým dílem.

Druhým roudnickým kanovníkem, jemuž se v tomto oddíle dostalo mimořádné pozornosti, je Matouš Beran (†1461), a významnou osobností byl i právník Štěpán z Uherčic († po r. 1365), který své vzdělání získal na italské univerzitě v Perugii. Byl blízkým přítelem Arnošta z Pardubic a spolu s Bonsignorem Bonsignorim byli prvními profesory na právnické fakultě pražské univerzity. Jeho jediné dochované dílo *Quaestiunculae* sepsané v roudnickém klášteře se nachází ve

více než čtyřiceti rukopisech a postupným zpřístupňováním rukopisných sbírek se jistě objeví i další jeho opisy. *Quaestiunculae* se staly pastorální příručkou pro zpovědníky a praktické potřeby kazatelů a duchovních.

Dále se autorům studie podařilo, když ne vyvrátit, tedy alespoň zpochybnit autorství některých dalších děl, jež byla v průběhu staletí lokalizována do prostředí roudnické kanonie. Na druhé straně naznačili, kde by bylo možno nalézt další potenciální autory vzešlé z roudnické kanonie – především mezi exulanty působícími na řadě míst v době husitské a pohusitské.

Druhá studie tohoto oddílu představuje roudnického převora a zpovědníka arcibiskupa Jana z Jenštejna Petra Clarificatora. Pozornost věnuje její autorka Petra Mutlová *Dopisu Petra Clarificatora kartuziánu Michalovi* (s. 113–125). V úvodu rekapituluje skromné údaje o jeho životě i nevelkou Petrovu literární činnost, z níž je odborné veřejnosti znám výše zmíněný Jenštejnův životopis a *Compendium honestae vitae* sepsané rovněž na arcibiskupovo přání. S Petrovým jménem je spojen i traktát o zavedení svátku Navštívení P. Marie do liturgického kalendáře z Jenštejnovy iniciativy. Petru Claricatorovi je připisováno i několik dopisů, jejichž obsahu se autorka podrobněji věnuje. Zvláštní pozornost je věnována Petrovu dopisu mnichovi pražské kartouzy Michalovi (†1401), autoru známého didaktického spisu *De quattuor virtutibus cardinalibus pro eruditione principum*. Petr ve svém listu reaguje na Michalův list, který se bohužel nedochoval. P. Mutlová v úvodu edice listu (s. 121–125) podrobně rozebírá jeho obsah, jehož dispozice je uvedena veršem první Pavlovy epistoły ke Korintským (1. Kor. 4, 21). Petr v listu apeluje na Michala, aby zmínil přehnanou míru askeze, nabádá jej, aby věnoval více času duchovnímu životu, a argumentuje učením mystika Viléma ze Saint Thierry.

Zbývajících šest studií druhého oddílu je věnováno literární činnosti roudnického kanovníka Matouše Berana. První z nich, nazvanou *Sborníky Matouše Berana (†1461)* (s. 126–140), představuje L. Doležalová. Literární činnost Matouše Berana je známa ze tří rukopisů, z nichž nejstarší je sbírka kázání *Confudarius minor* (KNM, sign. XVI E 11), sepsaná v roce 1417 ještě v roudnickém klášteře. Zbývajících dva rukopisy vznikly již za Beranova exilu v durynském Erfurtu – *Confudarius maior* (NK, sign. I F 35), obsahující převážně lékařské texty, a sborník okultních a přírodovědných textů (APH, sign. N LIII). Sbírkou nedělních kázání (KNM, sign. XVI E 11) je kompilací textů různých autorů; v některých z nich jsou kárány neřesti šířené viklefy, což odráží společenskou situaci v Čechách po upálení Jana Husa a vzrůstající se reformní husitské hnutí. V kázáních se nachází i řada exemplů, zpravidla ve stručné podobě, a také české přípisky.

Kompilační charakter má i druhý rukopis (NK, sign. I F 35), který Beran sepsal za pobytu v Erfurtu. Obsahuje řadu lékařských traktátů vybraných z různých autorů. Vedle textů lékařských jsou v závěru kodexu i mnemotechnické pomůcky *Summarium biblicum* sloužící k zapamatování obsahu bible a biblických knih; je zde zapsána i obdobná pomůcka k zapamatování kanonických textů *Lectura iuris*. Kompilační charakter má i třetí Beranem sepsaný sborník (APH, sign. N LIII), složený z pěti částí, jejichž obsahem jsou kázání, lékařské traktáty, spory o spasení v posmrtném životě, *Historia generationis Christi* inspirovaná spisem Petra z Poitiers a další texty věnované především budoucnosti jedinice (věš-

tění z ruky apod.). V závěru L. Doležalová shrnuje Beranovu kompilační činnost: z různých textů vybíral a upravoval různé pasáže se snahou informovat čtenáře a přispět k dosažení jeho spásy.

V následující studii si Dana Stehlíková ze sborníku *Confidarius maior* (NK, sign. I F 35) vybrala text z problematiky farmacie a botaniky a jeho rozbor podala v práci *Herbář Matouše Berana* (s. 141–146). Abecedně uspořádaný herbář obsahuje 402 lemmat. Autorka věnovala již v minulosti pozornost obdobnému textu připisanému Křišťanovi z Prachatic, jenž je dochován v řadě opisů. Beranův herbář je Křišťanovu herbáři obsahově velmi blízký a má i stejný incipit. D. Stehlíková podrobně srovnává oba texty, všímá si rozdílů mezi textem Beranovým a Křišťanovým a potvrzuje Beranovu kompilační úlohu s jistými autorskými doplňky a inovacemi původního Křišťanova herbáře. Teprve kritická edice obou textů a případné nálezy dalších spisů mohou osvětlit jejich vzájemné vztahy.

První ze studií Hany Šedinové, *Spis De animalibus v rukopise Národní knihovny I F 35 a jeho inspirační zdroje* (s. 147–155), rozebírá text Matouše Berana *De animalibus*, jehož obsahem jsou popisy různých zvířat a hmyzu, které vznikly excerpací několika encyklopedických pojednání. Autorka srovnáním textu zjistila, že Matouš Beran čerpal údaje z encyklopedie Bartoloměje Anglika (Bartolomaeus Anglicus) a jeho prostřednictvím i z antických a raně středověkých autorů. Své znalosti o různých živočišných využil M. Beran k poučení o různých léčebných účincích látek, které se ze zvířat nebo jejich orgánů dají získat.

Druhá studie H. Šedinové, *Lapidář Matouše Berana v rukopise Národní knihovny I F 35* (s. 156–164), rozebírá jiný Beranův text, tentokrát z problematiky neživé přírody, zapsaný v tomtéž sborníku. Beran zde shromáždil popisy 101 kamenů a drahokamů i informace o jejich magických a léčivých účincích, které čerpal z různých lapidářů a encyklopedií raného a vrcholného středověku, z jejichž autorů je prokazatelný Tomáš z Cantimpré.

Jiným žánrem, který ve svých spisech Matouš Beran uplatnil, se ve své studii *Prenosticaciones temporum* ve zmíněném sborníku Národní knihovny (sign. I F 35) zabývá Barbora Kocánová (s. 165–176). Beranovou snahou bylo poskytnout uživateli textů pojednání o nebeských tělesech a planetách a o znameních, jimiž se řídí pozemský život. Sloužit k tomu měly znalosti a zkušenosti z astronomie a astrologie a využít se měly i zkušenosti z meteorologie získané pozorováním přírodních úkazů, např. při bouřkách a hromobití v jednotlivých znameních zvěrokruhu. Předlohou pro Beranovu kompilaci byl mj. hermetický spis *Liber de sex rerum principiis* a patrně i další brontologické texty.

Poslední příspěvek tohoto oddílu, nazvaný *Tractatus de urinis* (s. 177–184), z textu zapsaného ve sborníku Matouše Berana (NK, sign. I F 35) připravila Hana Florianová. Traktáty o moči patří mezi nejčastější díla středověké medicíny, což je dáno i tím, že vyšetření moči patřilo k nezákladnějším a sloužilo v řadě případů k stanovení diagnózy nemoci. Autorka podrobně sleduje vyšetření moči, zejména na základě její barvy a pachu, a upozorňuje na rozdíly ve výkladu Matouše Berana oproti jiným známým textům. Konkrétní předlohu se však nalézt nepodařilo a zdá se, že Beran svůj traktát zkompiloval z několika dnes neznámých textů, k nimž patrně i připojoval své vlastní zkušenosti a pozorování.

Třináct studií třetího oddílu, nazvaného *Varia*, zahajuje příspěvek A. Ebersonové a Alice Klimy – *Roudnická statuta* (s. 187–205). Řád kanovníků sv. Augustina se řídí řeholí sv. Augustina, členěnou do osmi kapitol, které se týkají života v komunitě, modlitby, životosprávy a postu. Statuta roudnické kanonie jsou dochována v řadě opisů, z nichž pouze jediný je zachycen v roudnickém rukopisu (NK, sign. XIX B 3). Byla užívána i v jiných kanoniích nejen v českých zemích, ale i v Německu, Rakousku, Polsku a patrně i v dalších zemích. Pro novice řádu augustiniánů-kanovníků sepsal Petr Clarificator *Collectio super statuta canonicorum regularium* na žádost Jana z Jenštejna, v níž se měli seznámit s životem v řádu a jeho činnostmi. Jaroslav Kadlec se domníval, že za vzor roudnických statut mohla posloužit statuta kanonií v Marbachu nebo Avignonu (sv. Rufa), kde měl jistě možnost se s nimi seznámit zakladatel roudnické kanonie Jan IV. z Dražic. Text roudnických statut zapsaný v rukopise NK sign. XIX B 31 (ff. 11va–36rb) vznikl krátce po založení kláštera. Statuta obsahovala 32 kapitol, které se předčítaly během třítydenního cyklu; jejich přehled pro jednotlivé dny je otištěn na s. 204–205.

Druhá studie, *České texty v roudnických rukopisech – Mastickář a Kocovník* (s. 206–229) Jakuba Sichálka, představuje dva staročeské texty, které náleží mezi nejznámější staročeské památky vůbec. V úvodní části studie představuje autor prostředí roudnické kanonie jako místo, kde mohl vzniknout nejstarší známý český překlad bible – tzv. Bible leskovecká (drážďanská), i relevantní literaturu, která se tímto problémem zabývá. Zlomek dramatu *Mastickář* byl sňat z přídeští rukopisu KNM sign. XIV D 15 Václavem Hankou, přičemž tuto skutečnost katalogizátor muzejních rukopisů F. M. Bartoš nereflektuje, i když byla známa od 80. let 19. století. K nalepení bifolia z dramatu *Mastickář* na přídeští a předsádky zmíněného roudnického rukopisu došlo již ve 2. čtvrtině 14. století, tedy v samých počátcích roudnické kanonie, patrně v klášterní knihvazačské dílně. Vznik *Mastickáře* klade autor do žakovského prostředí.

Druhou staročeskou památkou, kterou se J. Sichálek zabývá, je skladba *Kocovník*. Její jediný známý zlomek je nalepen na přídeští někdejšího roudnického rukopisu KNM sign. XII G 10. Vznik textu *Kocovníka* je badateli datován na konec 14. století. Důkladným textovým rozbohem dochází autor k jistým souvislostem mezi *Kocovníkem* a Frauenlobovým *Lejchem o Panně Marii* a naznačuje i vazby mezi *Kocovníkem* a jinou staročeskou skladbou *Mistrem Lepičem*.

Následující studie Tamáse Visiho, *Hebrejské zlomky a přípisky v roudnických rukopisech* (s. 230–233), sleduje dva dvojlisty vřité do rukopisu KNM sign. XVII D 15, které obsahují starofrancouzské glosáře k hebrejské bibli. Starofrancouzský překlad k hebrejskému textu je psán rovněž hebrejským písmem. Text bible byl psán v severní Francii patrně ve 13. století. Podle autora se rukopis do Čech, resp. na Moravu, kde byl použit na vazbu roudnického rukopisu, dostal ze severní Francie, odkud byli židé vyhnáni v letech 1394–1395 a putovali odtud do Budína.

Druhý zlomek se nachází na přídeští rukopisu KNM sign. XII C 49 a obsahuje fragment babylonského talmudu. Krátké hebrejské přípisky se nacházejí ještě ve dvou roudnických rukopisech KNM (sign. XVII A 5 a XIII G 25). Jejich registrace v databázi hebrejských zlomků může být k užítku pro případný další nález zlomků z téhož hebrejského rukopisu a pro bádání o jeho dalších osudech.

Výzdobě rukopisů roudnické kanonie je věnován příspěvek **Roudnické iluminované rukopisy druhé třetiny 14. století** (s. 234–248) Tomáše Gaudka. Ze 166 dochovaných roudnických rukopisů bylo iluminováno více než sto, z nichž ca 30 je cizí provenience, nejčastěji francouzské nebo italské. Iluminované rukopisy sledovaného období daroval roudnické kanonii její zakladatel biskup Jan IV. z Dražic; patří mezi ně *Rationale divinatorum officiorum* Viléma Duranda (KNM, sign. XII A 11) a bible francouzského původu (KNM, sign. XV A 6), která měla klíčový význam pro teorii o vzniku českého biblického překladu v roudnickém klášteře, jak ji formuloval Pavel Freitinger. Z Francie se kolem roku 1300 do střední Evropy rozšířil nový výtvarný styl zvaný lineární sloh, jehož představitelem je i roudnický rukopis – tzv. *Misál Jana z Dražic* (KNM, sign. XIII B 9), vzniklý v době kolem roku 1340. Na výzdobě se podíleli iluminátoři z dílny Mikuláše z Prahy; T. Gaudek se domnívá, že misál do Roudnice věnoval prasynovec biskupa Jana IV. z Dražic.

Druhý rukopis, jemuž autor věnoval zvýšenou pozornost, je komentář sv. Augustina k Janovu evangeliu (KNM, sign. XIII A 13), který roudnickým augustiniánům daroval arcibiskup Arnošt z Pardubic. Výzdoba kodexu je dílem Mikuláše z Prahy; autor mu připisuje účast i na výzdobě některých dalších rukopisů a iluminátora pracovně označuje Mistr ponížení Jobova (KNM, sign. XVI A 15).

Jako třetímu iluminátorovi, z jehož rukou vzešla výzdoba rukopisů roudnické kanonie, věnuje T. Gaudek pozornost Janovi zv. Samson, kterému přičítá výzdobu dekorací iniciál v rukopisech KNM sign. XII A 15 (spisy sv. Bernarda), XII A 5, XII A 7, XVI A 3 a i některých kodexů z kanonie v Salské.

Notovanými hymny žaltáře používaného v roudnickém klášteře se zabývá Veronika Mráčková ve studii **Notované hymny officia v Roudnickém žaltáři pražské Kapitulní knihovny Cim 7** (s. 249–261). Rukopisu APH sign. Cim 7 nebyla po hudební stránce zatím věnována náležitá pozornost. Rukopis vzešel patrně z prostředí pražské svatovítské kapituly a byl určen pro roudnickou kanonii. Soubor v něm zapsaných hymnů kopíruje repertoár ustálený ve střední Evropě; doplněny jsou hymny k oficiím domácích patronů sv. Václava, Ludmily a Prokopa. U některých hymnů je kapitulní žaltář nejstarším, v některých případech i unikátním pramenem pro příslušný notový zápis. V závěru příspěvku je připojena tabulka repertoáru hymnáře kodexu Cim 7 ve srovnání s rukopisem žaltáře sign. VI Fa 5 roudnické Lobkovické knihovny.

Šestý příspěvek tohoto oddílu napsala L. Doležalová a nazvala jej **Lipnická bible (Museum of the Bible, Oklahoma City, Green Collection MS 486)** (s. 262–267). Proč se v souboru příspěvků věnovaných knihovně konventu roudnických augustiniánů objevuje příspěvek o rukopisu uloženém v Muzeu bible na americkém Středozápadě? Důvodem je příspěvek, který do rukopisu vepsal blíže neznámý Matěj z Roudnice.

Autorka podává podrobné osudy rukopisu v posledních sto letech, kdy se v domácí literatuře, kromě krátké zmínky v prvním ročníku *Časopisu československých knihovníků* (1922, č. 3–4, s. 31), objevily až katalogové popisy z velkých karlovských výstav v New Yorku a v Mnichově, uskutečněných v prvním desetiletí nového století. L. Doležalová se věnuje osobě Matěje z Roudnice, který mohl být majitelem

nebo objednatel rukopisu, ale není doloženo, že by byl roudnickým kanovníkem. Podrobně se zabývá obsahem a především poznámkami zapsanými v bibli a z jejich polemického zaměření soudí, že bible pochází z katolického prostředí.

Třetím objektem jejího zájmu je Lipnice, místo, kde byl rukopis v roce 1421 dokončen. Autorka se nedomnívá, že to byla Lipnice nad Sázavou, už proto, že ta byla v té době v držení kališnického šlechtice Čenka z Vartenberka. Kloní se spíše k jihočeské Lipnici, majetku třeboňských augustiniánů, či k Lipnici západočeské. Rukopis tedy skrývá řadu otázek, na které by mělo dát odpověď budoucí zevrubné studium.

V následující studii **Tomáš z Cantimpré, Bonum universale de apibus (Knihovna Národního muzea XII F 3)** (s. 268–276) se Julia Burkhardt snaží toto dílo středověkého dominikánského hagiografa a přírodovědce interpretovat tak, že aplikuje jednotlivé příběhy tohoto kompendia na chování středověké společnosti druhé poloviny 13. století. Jeho včelí alegorie měla být vzorem klášterním společenstvím žebravých řádů, zejména dominikánů a minoritů. Z 13.–15. století je dochováno 133 rukopisů tohoto díla, což svědčí o jeho značném rozšíření. Muzejní rukopis sign. XII F 3 byl napsán v letech 1387–1388 světským knězem na faře v Čibuzi nedaleko Smiřic v královéhradeckém okrese a roudničtí kanovníci jej získali teprve v 15. století. Také druhý rukopis *Bonum universale de apibus* pochází z prostředí augustiniánů-kanovníků, konkrétně z třeboňské kanonie (NK, sign. XII B 2). Oba rukopisy, jak roudnický, tak třeboňský, obsahují též modlitební formule (oratiunculae) a poznámky, které si při četbě Tomášova textu činil arcibiskup Arnošt z Pardubic.

V osmé studii třetího oddílu, **Pařížský univerzitní traktát v rukopisu Národní knihovny III D 16. Okolnosti vzniku textu a jeho druhý život v českém prostředí** (s. 277–285), se Iva Adámková pokouší přiblížit okolnosti vzniku textu Viléma ze Saint-Amour. Vilémův traktát *De periculis novissimorum temporum* vznikl v roce 1256 na pařížské Sorbonně a jeho hlavní myšlenkou je kritika žebravých řádů a zejména jejich pedagogického působení na pařížské univerzitě, které představovalo velkou konkurenci světským učitelům. Kritizoval především traktát *Liber introductorius in Evangelium aeternum* minority Gerharda z Borgo S. Domino, v němž zvěstoval příchod třetího věku rozšířením evangelia Duchu svatého.

Vilém však se svým traktátem neuspěl také proto, že do sporu se zapojily takové osobnosti středověké scholastiky, jakými byli dominikán Tomáš Akvinský a minorita sv. Bonaventura. V roudnickém rukopise je zapsána pouze část traktátu Viléma ze Saint-Amour, přesto si opisovač zvolil ústřední osmou kapitolu, kam Vilém soustředil nejdůležitější myšlenky textu *De periculis*. Autor se snaží nové řady ztotožnit s kacíři a falešnými kazateli, staví se proti jejich postavení získanému na úkor světského kléru a kritizuje jejich vzrůstající oblibu ve společnosti i mezi věřícími. Myšlenky Vilémova traktátu si osvojili i kritici nových řádů v Čechách Vojtěch Raňkův z Ježova a Matěj z Janova, kteří se s ním seznámili za pobytu v Paříži. O oblibě traktátu *De periculis novissimorum temporum* svědčí i 18 opisů dochovaných v českém prostředí.

Na srovnání dvou kalendářů dochovaných ve dvou rukopisech patřících v minulosti augustiniánským kanoniím v Roudnici (NK, sign. I FR 35) a v Třeboni (NK, sign. IA 42)

se M. Dragoun pokouší prokázat důležitost jednotlivých svátků, které jsou označeny počty bodů od nejméně důležitých (1 bod) až po nejvýznamnější (5 bodů), ve studii *Puncti festorum v českých rukopisech* (s. 286–295).

Kruhové kalendářní tabulce věnují pozornost v příspěvku *Computus orbicularis k výpočtu novoluní v rukopise pražské Národní knihovny XIX B 3* (s. 296–301) Alena Hadravová a Petr Hadrava. Tabulka sloužila jako kalendářní pomůcka, která umožňovala z šestasedmdesátiletého lunisolárního cyklu stanovit data novoluní důležitá pro určení dat Velikonoc i dalších dat potřebných pro běžný život kanonie. V následujícím textu vysvětlují autoři údaje zapsané v jednotlivých devíti kružnicích computistické tabulky a interpretují je pro výpočet potřebných dat.

V další studii, *Formuláře průvodního listu poutníka do Říma nebo Svaté země z rukopisu MZK Brno Mk 24* (s. 302–305), se Jaroslav Svátek zamýšlí nad formulářem průvodního listu vystaveného pro blíže neznámého řeholníka řádu kanovníků sv. Augustina. Formulář je zapsán v někdejší rukopise mikulovské ditrichštejské knihovny a byl vystaven v roce 1400 pro cestu do Říma, popř. i do Palestiny. Držitel listu je představeným kláštera, který list vystavil, doporučen opatům a představeným kostelů k přijetí, ubytování a účasti na bohoslužbách na jednotlivých místech jeho poutnické trasy. Autor seznamuje čtenáře také s organizací poutnických tras do Svaté země i s jednotlivými poutníky z českých zemí, kteří ve 14. a 15. století pouť vykonali.

Diplomatickým textům majícím vztah ke kanovníkům roudnického augustiniánského konventu, zapsaným v rukopise někdejší ditrichštejské knihovny, dnes MZK v Brně, sign. Mk 24, a třeboňské kanonie, dnes pražské NK sign. I G 11a, věnují pozornost L. Doležalová a M. Dragoun ve studii *Štřípky k exilovým pobytům českých augustiniánských kanovníků* (s. 306–314). Mikulovský rukopis byl po jistou dobu v držení Jana ze Sadské a vznikl po roce 1420 ve vratislavské kanonii Na Písku, kde byli kanovníci z českých klášterů v exilu. Jsou zde zapsány čtyři listy, z nichž obecnému listu byl věnován předchozí příspěvek J. Svátka. Tři listy obsahují potvrzení opata augustiniánské kanonie v Praze na Karlově Matěje (z r. 1430) o uložení klášterních cenností u kanovníků kanonie Na Písku, které od pražského měšťana Reinharda z Remeše, žijícího v exilu ve Vratislavi, převzali sadský probošt Petr a kladský převor Jindřich, žijící v exilu ve vratislavském klášteře. Třetí list zaslali roudnický probošt Matěj Vrabec a sadský probošt Petr v roce 1434 míšeňskému biskupu Janovi a konečně čtvrtý list zaslal opět sadský probošt Petr magdeburskému proboštu Guntherovi z Vratislavi 20. ledna 1434; následuje edice všech čtyř listů (s. 309–311).

V rukopise pražské NK I G 11a, jemuž je věnována druhá část studie, je vedle řady textů zapsaných třeboňským augustiniánským kanovníkem Oldřichem Křížem z Telče (†1504) i opis doporučujícího listu roudnického probošta Matěje Vrabce pro spolubratra Ondřeje z roku 1467 (ed. s. 314), který vedle doporučujících pasáží obsahuje i údaje o situaci v Roudnici na jaře téhož roku. Koncem dubna oblehl roudnický hrad král Jiří z Poděbrad a kanovníci byli nuceni Roudnici opustit. V roce 1472 dopsal v rokycanské kanonii část dnešního rukopisu budyšínské Dombibliothek sign. M I 25 roudnický exulant Ondřej, potenciální držitel výše zmíněného listu.

Poslední studii, *Paběrky z roudnických a sadských rukopisů* (s. 315–328), věnoval M. Dragoun pěti fragmentům, které mají jisté vztahy k roudnické kanonii.

První zlomek, nalepený na předešlý rukopis KNM sign. XVII B 9, obsahuje seznam knih roudnické kanonie. V příspěvku je otištěn seznam doplněný výkladem k jednotlivým titulům, z nichž zajímavá jsou nedělní a sváteční kázání Petra Pálče.

Druhý zlomek je papírový lístek adresovaný převorovi v Roudnici Valentinovi (†1472) třebeňským farářem Mikulášem; je vložen do rukopisu KNM sign. XVII A 4. Mikuláš má u převora Valentina uložit „práva“ (právní rukopisy?) právníka M. Jana Ondřejova zv. Zul (†1451), ale M. Dragoun nabízí i další interpretace slova „iura“.

Třetí zlomek byl nalepen na zadním předešlý rukopis KNM sign. XIII B 6. Jedná se o list napsaný kazatelem kláštera křižovníků s červenou hvězdou v Praze Petrem proboštu kanonie augustiniánů v Sadské Benešovi (†1395) s prosbou o modlitby.

Čtvrtý zlomek je papírový kroužek se zapsaným torzem listiny s dochovaným datem (1423) a místem Lasovice či Lasowice má souvislost s vratislavským klášteřem Na Písku. Na versu zlomku je kresba květu se jmény světců.

Poslední, pátý zlomek se nachází za fol. 207 rukopisu KNM sign. XVII A 1 a jsou na něm zapsány údaje o příjmech kanonie v Sadské z přelomu 14. a 15. století. Zajímavý je zápis o koupi druhé části *Moralii* Řehoře Velikého za 4 kopy grošů. M. Dragoun se domnívá, že by mohlo jít o dnešní rukopis KNM sign. XII C 6.

Čtvrtý oddíl kolektivní monografie *Ubi est finis huius libri deus scit*, zabírající celou třetinu jejího rozsahu, představuje pro badatele a zájemce o roudnickou knihovnu patrně její nejdůležitější část – *Soupis roudnických a sadských rukopisů*, který pořídil M. Dragoun za spolupráce A. Ebersonové (s. 331–565).

Do soupisu bylo zařazeno 168 rukopisů, které byly v minulosti součástí roudnické knihovny augustiniánů-kanovníků (s. 338–523); k nim jsou připojeny dva soupisy – *Rukopisy napsané alespoň zčásti roudnickými nebo sadskými kanovníky bez doložení vazby ke klášterní knihovně* (13 rukopisů, s. 524–558) a *Rukopisy s možnou vazbou na knihovnu roudnické kanonie* (6 rukopisů, s. 559–564). K těmto dvěma soupisům je připojen ještě seznam pěti rukopisů spojovaných s roudnickým klášteřem neoprávněně (s. 565).

Nejvíce roudnických rukopisů je uloženo v Knihovně Národního muzea (147), následuje 11 rukopisů uložených v pražské Národní knihovně (NK) a 6 rukopisů uložených v kapitulní knihovně Archivu Pražského hradu (APH). Zbylé čtyři rukopisy jsou v brněnské Moravské zemské knihovně (MZK, 2), v Kapitulní knihovně v Krakově (1) a v Okresním muzeu v Mělníce (1, ten je momentálně nezvěstný). Z třinácti rukopisů napsaných roudnickými kanovníky jsou čtyři v pražské NK, po dvou je uloženo v kapitulní knihovně APH a v Rakouské národní knihovně ve Vídni (Österreichische Nationalbibliothek, ÖNB) a po jednom v Kapitulní knihovně v hornolužickém Budyšině (Dombibliothek Bautzen), MZK v Brně, Muzeu bible v Oklahomě (Oklahoma City, Museum of the Bible, Green Collection Ms 486), ve Státním oblastním archivu (SOA) v Třeboni a v Univerzitní knihovně ve Vratislavi (Biblioteka Uniwersytecka, Wrocław). Z šesti rukopisů s možnou vazbou na knihovnu roudnické kanonie jsou čtyři uloženy v KNM a po jednom v Zemské knihovně v Drážďanech (Landesbibliothek Dresden) a v Univerzitní knihovně ve Vratislavi.

Soupis je pořízen podle *Zásad popisu rukopisů* bez ambice naplnit všechna jeho kritéria, neboť řada rukopisů byla popsána již v jiných katalozích. Stávající soupis má doplnit ty údaje, které v dosavadních katalozích chybí, nebo byly novým výzkumem zjištěny.

Rukopisy jsou v soupisu řazeny podle míst (měst), v nichž jsou uloženy. V oddíle fyzického (vnějšího) popisu jsou údaje o počtu písářských rukou, výzdobě, notaci, vazbě, starších signaturách a vlastnických záznamech. Třetí odstavec shrnuje informace o vzniku kodexu a jeho osudech. Připojený odstavec o literatuře odkazuje především na vydané katalogy a soupisové práce.

Obsahový popis rozepisuje jednotlivé texty v rukopise obsažené, u děl známých z edic i těch, kde je autorská atribuce neproblematická, upouští editor od uvádění citace textu. Incipit a explicit je uváděn u textů, které se ve vydaných soupisech nenacházejí, nebo jsou neúplné.

Vlastnímu soupisu předchází úvod (s. 331–335) a seznam zkráceně citované literatury (s. 335–337).

V závěru monografie je připojena bibliografie (s. 567–575) a anglické resumé (s. 576–578). Následují zevrubné seznamy a rejstříky společné pro všechny studie otištěné v monografii i soupis rukopisů – seznam zkratk (s. 579), seznam obrázků (s. 580–581), rejstřík písářů (s. 582–583), incipitů (s. 584–604), citovaných rukopisů (s. 605–613) a rejstřík jmenný a věcný (s. 614–675).

Recenzovaná kolektivní monografie shromáždila výsledky nejnovějšího kodikologického a speciálního výzkumu týkajícího se knihovny kanonie roudnických augustiniánů a rukopisů v ní v minulosti uložených nebo s ní či jejími kanovníky nějakým způsobem spojených. Otištěné studie jsou východiskem k dalšímu výzkumu, jehož možnosti naznačili editoři i autoři jednotlivých příspěvků.

Mgr. Stanislav Petr